

ONDER
NUTS
LTSCH
SCHEM
AP

Bezoek van Staatssecretaris Van Bijsterveldt

GOMARUS SG

Gorinchem, 15 mei 2008

**KWALITEITSAGENDA
VOORTGEZET ONDERWIJS**

Kwaliteitsagenda Voortgezet Onderwijs

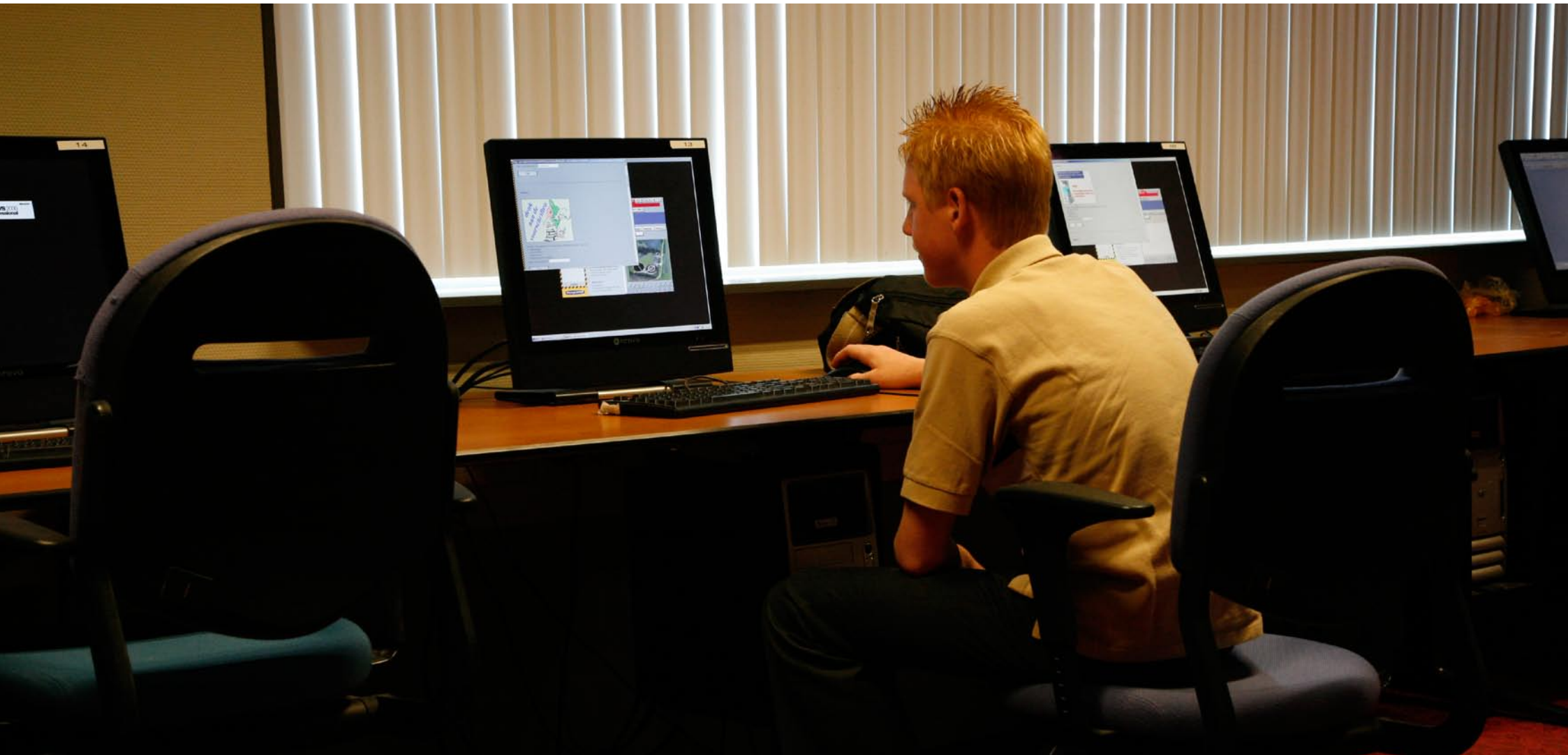
De focus ligt op zes beleidsprioriteiten:

1. Aantoonbare verbetering taal- en rekenprestaties
2. Goede en betrouwbare examens
3. Excellentie bevorderen, betere ontwikkeling van toptalent
4. Alle leerlingen een passende kwalificatie
5. Voor alle leerlingen een maatschappelijke stage
6. Reductie van het aantal zeer zwakke scholen

Kwaliteitsagenda

In de Kwaliteitsagenda Voortgezet Onderwijs staan de belangrijkste prioriteiten en prestatieafspraken voor de komende jaren om de kwaliteit van het voortgezet onderwijs te verbeteren. Staatssecretaris Van Bijsterveldt gaat met het veld in gesprek om deze

concepttekst te toetsen. Met behulp van de geluiden uit de praktijk zal uiteindelijk een definitieve Kwaliteitsagenda worden opgesteld.

Ontvangst

Top verzorgd

Op donderdag 15 mei 2008 brengt Marja van Bijsterveldt een bezoek aan de Gomarus Scholengemeenschap in Gorinchem. De school is er klaar voor: alles is tot in de puntjes verzorgd. Van de koffie met koek tot de naamkaartjes, tot twee derdejaars leerlingen Verzorging die niets aan het toeval overlaten. In deze gezellige sfeer worden de staatssecretaris en haar medewerkers verwelkomd door de directie en het bestuur van de Gomarus.

Schets Gomarus Scholengemeenschap

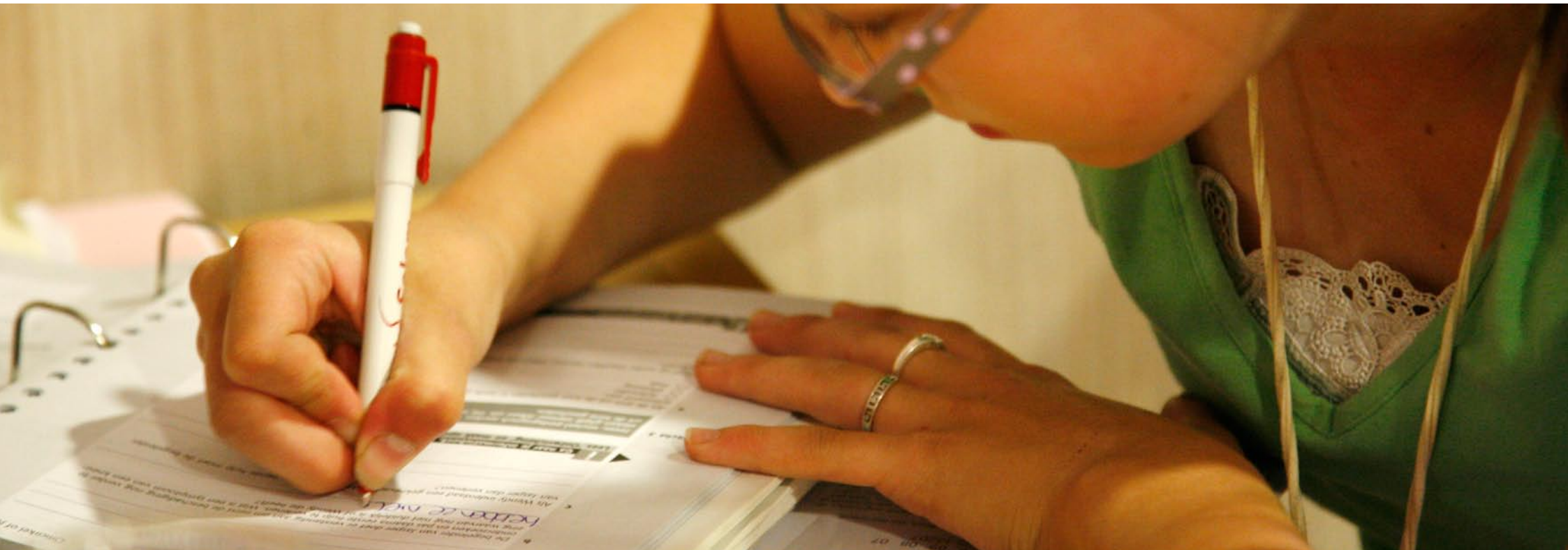
“Gomarus... meer dan school alleen!”

Gomarus SG

De Gomarus Scholengemeenschap voor voortgezet onderwijs op Vmbo, Havo en Atheneum is een reformatorische school. Met twee locaties (een dependance op 1200 meter afstand) en 1850 leerlingen vervult de Gomarus de functie van streekschool. Gedurende vier jaar – van 2003 tot 2007 – maakten ze een sterke groei in leerlingpopulatie mee. Door de komst van de Vmbo-afdeling en door groei op de bestaande Havo- en Atheneum-afdelingen, maakte de Gomarus een sprong van 1150 naar 1850 leerlingen. Een groei van 60%.

Teamindeling

De school is opgedeeld in het Vmbo en Havo/Atheneum, die elk onderverdeeld zijn in deelteams. Zowel het Vmbo als Havo/Atheneum wordt aangestuurd door een eindverantwoordelijke directeur en een adjunct-directeur. Elk deelteam kent een deelteamleider die samen met een groep mentoren en andere docenten een onderwijskundige eenheid rond een aantal klassen vormt. Naast het organisatorische aspect is de ‘menselijke maat’ belangrijk in dit concept: leerlingen weten welke docenten bij hun klas horen en personeelsleden weten zich verantwoordelijk voor een overzichtelijk deel van de school.

Gesprek met schoolleiding over het thema 'ondernemerschap'

Deelnemers gesprek

Directie

Chris Flikweert (algemeen directeur)
Wim de Vos (directeur bovenbouw Havo/Atheneum)
Martin van Groningen (directeur onderbouw Havo/Atheneum)
Dhr. M. Broere (directeur Vmbo)

Bestuur

Arie Speksnijder (voorzitter)
Bart Verhoeve (lid)

Ministerie

Marja van Bijsterveldt (staatssecretaris)
Henk Post (directeur VO)
Hans van der Vlugt (plaatsvervangend directeur VO)
Ineke Sleutjes (beleidsmedewerker directie VO)
Ingrid Hardebol (beleidsmedewerker directie VO)
Ruth Welman (beleidsmedewerker directie VO)
Nathan Soomer (beleidsmedewerker directie Leraren)

Gespreksleidster

Alma Boender-Feenstra

Gesprek

Regionaal versus landelijk

Nederland telt zeven brede reformatorische scholen voor voortgezet onderwijs. De Gomarus is daarvan de kleinste. De totale populatie van deze zeven scholen zit tussen de 20.000 en 25.000 leerlingen. De reformatorische scholen werken samen op landelijk gebied en beheren een gezamenlijk budget van 1,3 miljoen. Dit geld wordt gezamenlijk uitgegeven, bijvoorbeeld aan het ontwikkelen van lesmethoden. Chris Flikweert geeft aan dat er een spanningsveld bestaat tussen het landelijk organiseren van bepaalde zaken en de meer regionale samenwerking op verschillende andere gebieden: “Moeten we het geld landelijk besteden of meer regionaal actief zijn? Dan blijf je dichterbij de leerling. Regionaal versus landelijk bij elkaar wel eens.” Marja van Bijsterveldt vraagt of ook het zorgadviesteam vanuit de reformatorische scholen wordt geregeld. “Nee, op school zijn we zelf bezig het smt om te zetten naar een zorgadviesteam”, antwoordt Martin van Groningen. “We willen alles binnen een loket organiseren en het bij voorkeur binnen onze eigen identiteit gestalte geven.”

De discussie verlegt zich naar de organisatie rondom leerplichtzaken. Chris Flikweert ziet een groot verschil tussen bijvoorbeeld Dordrecht waar ze de beschikking hebben over een leerplichtambtenaar en een kleinere landelijke gemeente waar maar een paar uur per week gereserveerd wordt voor leerplichtzaken. De staatssecretaris is voorstander van een uniforme aanpak. Zij zegt in de regio de leerplicht sterker neer te willen zetten: “We moeten meer clusteren. Dan hebben we meer power om door te pakken als dat nodig is.”

Grote groei

De Gomarus heeft gedurende vier jaar – van 2003 tot 2007 – een sterke groei meegemaakt die nu aan het afvlakken is. Oorzaken van de groei was de komst van de Vmbo-afdeling waardoor er vier jaar alleen instroom en geen uitstroom was, gecombineerd met de groei op de bestaande Havo- en Atheneum-afdelingen. “Een groter deel van de leerlingen van de reformatorische en christelijke basisscholen komt hierheen”, zegt Chris Flikweert. “In het verleden zat dat op 40-45%, nu is dat 70%. Dat heeft te maken met schaalvergroting op andere

scholen. Ouders krijgen daardoor een andere beleving en kiezen toch voor de Gomarus Scholengemeenschap. Ook al moeten hun kinderen dan verder reizen. En daar komt natuurlijk bij dat wij ons onderwijsaanbod hebben uitgebreid.” De groei veroorzaakte een probleem om vacatures in te vullen. In drie, vier jaar heeft de school tachtig docenten benoemd. Een groot deel daarvan was nog niet bevoegd. De Gomarus faciliteert deze docenten zodat ze zo snel mogelijk hun bevoegdheid op orde hebben. De problematiek rond de vacatures is nu beheersbaar, al houden ze grote moeite om docenten te vinden voor Frans, Duits en natuur- en scheikunde.

Lerarenopleidingen

“Hebben jullie ook contact met de lerarenopleidingen?”, vraagt Alma Boender-Feenstra. Van oudsher heeft de Gomarus intensief met de opleiding samengewerkt. Op dit moment loopt de Driestar-Educatief duale opleiding. Een schoolverlater van één van de scholen voor reformatorisch voortgezet onderwijs met een Havo-, Vwo- of Mbo-4 diploma, kan tot de duale variant van deze tweedegraads lerarenopleidingen

worden toegelaten. “Wij stimuleren onze leerlingen om deze studie te doen”, aldus Chris Flikweert. “Er hadden zich een twintigtal leerlingen aangemeld, waarvan er zeventien door de selectie zijn gekomen.” Henk Post informeert of ze tevreden zijn over de kwaliteit. Wim de Vos antwoordt dat dit nog te vroeg is. De eerste leerlingen zijn aangenomen op de opleiding. Het duurt nog even voordat de Gomarus de vruchten kan plukken. Feit in algemene zin is dat sommige leraren erg lang over het behalen van hun eerstegraads bevoegdheid doen. Wim de Vos: “In onze ervaring varieert het tussen een half jaar en zeven tot acht jaar.” Marja van Bijsterveldt wil weten wat voor beeld de Gomarus heeft van de lerarenopleidingen. De school zegt vanwege de vacature nood wel eens water bij de wijn te doen. De staatssecretaris vraagt door: “Ligt dat aan de opleiding of omdat de spoeling dunner is? Ik heb met studenten en pas-afgestudeerden van Utrecht en Leiden gesproken die behoorlijk kritisch op hun opleiding waren. Veel te weinig contacturen etc. Hoe is uw ervaring met Driestar-Educatief?” Ook op deze opleiding is volgens de aanwezigen sprake van te weinig contacturen. Een

gecomprimeerde opleiding zou een oplossing kunnen zijn.

Te praktisch of juist niet?

Voor veel tweedegraads studenten is de opleiding te praktisch en is er te weinig kennisoverdracht en verdieping. Nathan Soomer: "Leren zij het vak pas als ze les geven?" Chris Flikweert geeft een overzicht van de laatst aangenomen docenten: van de tachtig waren er 28 volledig bevoegd. Van de 52 die niet bevoegd waren, zijn er 27 afkomstig uit het bedrijfsleven. "Die 27 moeten hier het vak leren, maar nemen weer heel andere kwaliteiten mee. Meer dan na alleen een Havo-opleiding", meent Chris Flikweert. Ingrid Hardebol maakt de kanttekening dat de eerstegraads opleiding vaak juist te veel op didactiek gericht is en weer te weinig op vakkennis. "En Vmbo-leerlingen hebben ook een andere aanpak nodig dan Havisten", valt de staatssecretaris bij. "Er is ook een verschil tussen bovenbouw en onderbouw. We moeten meer differentiatie aanbrengen." Chris Flikweert juicht de master voor eerstegraads docenten toe: "Wij vergoeden als school alle studiekosten. Een deel van ons geld gaat hieraan op, want wij vinden dit belangrijk. Aan dit soort extra

maatregelen besteden we op jaarbasis 500.000 tot 600.000 euro op een totaal budget van 10 miljoen." De docenten die hiervan gebruik maken tekenen een overeenkomst minimaal twee jaar te blijven, anders moeten ze een deel van de kosten terugbetalen.

Kwaliteitsagenda

De gespreksleidster brengt het gesprek op de Kwaliteitsagenda: "Zijn dit zes relevante punten? Zijn er punten die u mist? Hoe kijkt u naar de punten in relatie tot uw eigen school?" "En heeft u ruimte om de eigen verantwoordelijkheid in te vullen?", vult Marja van Bijsterveldt aan. De school vindt het zeker relevante punten, maar een onderwerp als zeer zwakke scholen is voor hen minder interessant. Ook met voortijdige schoolverlaters hebben ze weinig te maken: slechts een of enkele per jaar. Het wordt wel als lastig ervaren om leerlingen op de goede plek te krijgen. "We hebben in deze omgeving veel ondernemers. In die kringen vindt men Vwo niet nodig. Havo is goed genoeg. Veel ouders stimuleren hun kinderen om uit te stromen op Havo 3 en vervolgens in te stromen in het mbo", stelt Martin van Groningen. De Gomarus doet

er alles aan om deze jongeren aan een startkwalificatie te helpen. “Heel belangrijk”, stemt de staatssecretaris in. “Als goedkope kracht kunnen ze gemakkelijk aan de slag. Als ze later duurder zijn, moeten ze ook kunnen werken. In feite vallen deze jongeren onder vroegtijdige schoolverlaters. Via BBL of zo zouden ze alsnog een diploma moeten halen.”

Zelf ondernemen op school

In het kader van de menselijke maat biedt de Gomarus haar personeel veel vrijheid op de werkvloer. Om de leraar de ruimte te geven met zijn professe bezig te zijn, werken ze op school in teams. Wim de Vos: “We hebben vier teams. De Havo/Vwo-afdeling is horizontaal gestructureerd in een team onderbouw Havo/Vwo en een team bovenbouw Havo/Vwo. Het Vmbo is verticaal opgezet met een GT-team en een PK-team. De structuur staat goed en het is nu zaak om de deelteams gestalte te geven. Er is ruimte voor ondernemerschap. Docenten hebben niet meer het totale overzicht, maar zijn bezig op hun eigen afdeling.” Marja van Bijsterveldt vraagt welke type verantwoordelijkheid door de teams wordt gedragen. De school geeft als voorbeeld het schoolplan. Daarvoor komt vanuit de

teamgedachte veel voeding van onderaf. Docenten mogen op de Gomarus hun eigen gang gaan als de orde en rust in de klas in orde is. Didactiek is aan de docent. Op deze manier ontstaat er vanzelf variatie in het docentencorps. Het spreekt de staatssecretaris aan dat docenten hun talenten kunnen benutten. De menselijke maat zal als punt waarschijnlijk aan de Kwaliteitsagenda worden toegevoegd. “Dan gaat het niet alleen om kleine scholen”, legt ze uit. “Hoe kun je scholen zo organiseren dat leraren en leerlingen gekend zijn en zich gekend voelen. Een voorbeeld is uw manier: door te werken met teams.”

Onderwijstijd

Tot slot benoemt Marja van Bijsterveldt het punt van de onderwijstijd. De Gomarus heeft een sanctie op onderwijstijd opgelegd gekregen en er loopt op dit moment een bezwaarschriftenprocedure. De staatssecretaris geeft aan dat een commissie de komende maanden met onderwijstijd aan de slag gaat. “Kwaliteit blijft belangrijk. Voldoende tijd is heel relevant. De commissie gaat alle aspecten goed in beeld brengen. U kunt, als u dat zou willen, met uw visie bij deze commissie terecht.”

Rondleiding door de school

Mediatheek

De staatssecretaris en haar medewerkers worden door Chris Flikweert en Wim de Vos rondgeleid. De eerste stop is de mediatheek. Een medewerkster vertelt hoe ze proberen zo veel mogelijk leerlingen naar de mediatheek te krijgen: “We gebruiken nieuwe boeken als blikvanger. Daarnaast kijken we hoe we zo goed mogelijk kunnen aansluiten op het onderwijs. We geven ook wel eens workshops.”

Werkstukken

Leerlingen William en Mathilde geven in de hal uitleg over hun werkstukken CKV. Mathilde heeft in een koffer allerlei aspecten weergegeven die haar aan Nederland en thuis herinneren. Haar werkvakantie in Roemenië was haar inspiratiebron. William heeft Afrika als thema gekozen en heeft prachtige schilderijen gemaakt. Marja van Bijsterveldt is zichtbaar onder de indruk en neemt de tijd om met deze jongeren te praten.

Tuin

In de tuin – door leerlingen zelf aangelegd - staat een beeld dat door leerlingen is ontworpen. De aannemer die het nieuwe gebouw heeft neergezet, heeft het geld geschonken om het beeld in brons te gieten.

Vmbo bouwtechniek

Op de praktijkafdeling kunnen leerlingen allerlei disciplines zelf beoefenen: schilderen, metselen, machinebewerking en houtbewerking wordt op school gesimuleerd. Docent Mallegrom legt de staatssecretaris het reilen en zeilen van deze afdeling uit. Ook wordt er een kijkje genomen op de computerafdeling.

Zorg en welzijn

Tot slot gaat de staatssecretaris langs bij Zorg en Welzijn. Ook hier zijn allerlei werksituaties gesimuleerd: een ziekenboeg, een keuken, een kinderopvang. De aanwezige leerlingen leggen uit wat ze allemaal aan het doen zijn.

Gesprek over deelonderwerpen van de Kwaliteitsagenda met ouders, leerlingen en docenten

Deelnemers gesprek

Directie

Chris Flikweert (algemeen directeur)

Martin van Groningen (directeur onderbouw Havo/Atheneum)

Docenten

Mw. M.J. Reijnders (docent economie/decaan/contactpersoon pers)

Mw. J. Verheij (docent Frans/lid personeelsraad)

Mw. P.H. Biesheuvel (docent biologie)

Dhr. A. Mallegrom (docent bouwtechniek/deelteamleider bouw)

Dhr. S.K. Gorter (docent economie/ANW)

Ouders

Mw. Heikens

Mw. Van Weelden

Dhr. Van Spelden

Dhr. Smits

Leerlingen

Annelien Bouman (3 Vmbo Zorg & Welzijn)

Henriëtte van Randwijk (5 Atheneum/deelneemster pilot maatschappelijke stage)

Kees Vermaat (5 Atheneum/lid leerlingenraad)

Coriene Klop (5 Atheneum/lid leerlingenraad)

Ministerie

Marja van Bijsterveldt (staatssecretaris)

Henk Post (directeur VO)

Hans van der Vlugt (plaatsvervangend directeur VO)

Ineke Sleutjes (beleidsmedewerker directie VO)

Ingrid Hardebol (beleidsmedewerker directie VO)

Ruth Welman (beleidsmedewerker directie VO)

Nathan Soomer (beleidsmedewerker directie Leraren)

Gespreksleidster

Alma Boender-Feenstra

Hartenkreten

'Hoe kunnen we de kwaliteit van het onderwijs verhogen?'

Directie

Waarden en normen aandacht blijven geven en kijken wat de maatschappij vraagt

Gemotiveerde, enthousiaste docenten met oog voor de leerling

Docenten

Oog voor leerling en oog voor docent

Beloon de inspanningen van leerling met vrije tijd

Gemotiveerde leerling en docent

Aansluiten bij belevingswereld leerling

Herkenbare inhoud van vakken

Ouders

Betrokkenheid docenten

Mag zo doorgaan

Minder lessen, meer verdieping

Doelgerichte lessen met betere aansluiting op bedrijfsleven

Leerlingen

Leerling erbij betrekken zoals in pilot maatschappelijke stage

Oog voor leerling en haalbare doelen bijvoorbeeld onderwijstijd

Meer persoonlijk contact

Ministerie

Luisteren naar elkaar

Goede betrouwbare examens

Investeren in scholen als deze

Leuker, interessanter en boeiender onderwijs

Boeiend onderwijs (waar maatschappelijke stage zeker aan zal bijdragen)

Geïnspireerde leraren

Gesprek

Stages

“Het is de bedoeling dat de leerlingen uiteindelijk met een diploma in de maatschappij terechtkomen. Met een passende kwalificatie”, begint Alma Boender-Feenstra. “De Gomarus heeft vooral rond stages bijzondere oplossingen gevonden, heb ik gehoord.” Arie Mallegrom schetst de situatie bij bouwkunde. Daar wordt door klas 3 een oriënterende stage van zeven tot tien dagen gelopen. In de vierde klas volgen lintstages waarbij de leerling een dag per week op stage is. De leerling investeert hier zelf vrije tijd in, want het gaat om 25 vrijdagen die ze met een leermeester in het bedrijf meelopen. Deze stages zijn projectmatig opgezet. Leerlingen moeten bij de bedrijven ook opdrachten vervullen. De behaalde cijfers tellen mee. Veel leerlingen gaan uiteindelijk werken bij hun stagebedrijf. Bedrijven in de omgeving zijn daardoor meer bereid om de begeleiding goed te regelen.

Verschil met maatschappelijke stage
Annelien Bouwman kijkt uit naar haar vierdejaars stage Verzorging: “Dit derde

jaar heb ik stage gelopen in een gezin: het huishouden doen, wassen, strijken, enzovoort. Daar heb ik veel geleerd, want het was een groter gezin dan thuis. Je moest alles op tijd doen.” Ingrid Hardebol informeert naar het verschil met de maatschappelijke stage. Ineke Sleutjes oordeelt dat deze stage zowel een beroeps- als een maatschappelijke stage zou kunnen zijn. Chris Flikweert: “Wij hebben een pilot maatschappelijke stage met elf leerlingen gedraaid. We hebben er eens aan geroken. We verwachten wel verdringing van de beroepsstage.” De staatssecretaris benadrukt dat de school de maatschappelijke stage meer als vrijwilligerswerk moet zien. De stage kan gelopen worden bij de kerk, de Zonnebloem, et cetera. “Je kunt ook denken aan interne stages, bijvoorbeeld peersupport. Het is belangrijk dat je iets betekent voor een ander. De maatschappelijke stage is lichtvoetig opgezet. De school moet wel een visie op de stage hebben en er moet een reflecterend verslag door de leerling worden gemaakt”, is haar toelichting.

Dienstbaar zijn

Henriëtte van Randwijk deed mee aan de pilot maatschappelijke stage en vond het lastig om zelf een leuke stage te vinden. Zij voorziet problemen als straks negenhonderd leerlingen tegelijk op zoek gaan. Marja van Bijsterveldt geeft aan dat de maatschappelijke stage langzaam wordt opgebouwd om de scholen de ruimte te geven om creatief na te denken over de invulling. Wanneer wordt tegengeworpen dat bedrijven teveel werkdruk hebben om leerlingen te begeleiden, beklemtoont de staatssecretaris nogmaals: "Bekijk het meer als vrijwilligerswerk. De Zonnebloem, de scouting, Youth for Christ zijn allemaal voorbeelden van organisaties waarmee we een convenant hebben gesloten. We denken meer aan zo'n stage dan een extra stagiair in het verzorgingshuis." De ouders kunnen zich hierin wel vinden. Mw. van Weelden: "Waarom lopen ze niet met een collectebus? Niet leren, maar dienstbaar zijn is belangrijk." "Dan zouden ouderejaars de organisatie op zich kunnen nemen en de jongerejaars zouden kunnen collecteren. Een heel leuk idee", stemt

Marja van Bijsterveldt in. Er zal door het Ministerie een voorlichtingsactie over de maatschappelijke stage worden gehouden om de lichtvoetigheid en het dienstbaar zijn aan de samenleving meer over het voetlicht te krijgen.

Rol ouders

In de omgeving van de reformatorische school krijgen jongeren van huis uit normen en waarden mee. Wordt het gewoon gevonden om anderen de helpende hand te bieden. Wat zou de rol van ouders moeten zijn bij de maatschappelijke stage? Mw. van Weelden: "Meehelpen en begeleiden door ouders gebeurt al op de basisschool. Denk maar aan het schoonmaken van de klas. Ik vind trouwens dat op de werkvakantie naar Roemenië geen leerkrachten mee moeten gaan, maar liever ouders. Leerkrachten moeten op school zijn."

Match maken

"Leerlingen moeten het wel leuk vinden om een maatschappelijke stage te lopen zodat ze gemotiveerd terugkomen", brengt mw. Biesheuvel als punt in. Dhr. Smit waarschuwt dat bedrijven op hun

beurt de capaciteit moeten hebben om alle telefoontjes te verwerken. Chris Flikweert vertelt dat er binnen Gorinchem een centrale database bestaat om een goede match te kunnen maken tussen onderwijs en arbeidsmarkt. Het mbo is daar ook bij betrokken.

Passende kwalificatie

Op de Gomarus is bewust voor een leer-werkomgeving gekozen om iedere leerling aan een passende kwalificatie te helpen. De staatssecretaris wil weten of er ook opstroom is. "Zeker", antwoordt Arie van Mallegrom. "Maar het is niet altijd hoe hoger hoe beter. Sommige leerlingen willen iets tastbaars kunnen doen en doen een lagere opleiding dan ze zouden kunnen. Dat is niet erg, want dat komt er later in hun werkende leven vanzelf uit." Martin van Groningen snijdt een ander punt aan: "Veel basisscholen geven Havo-advies. Het eerste jaar gaat het nog goed, het tweede jaar wordt het afzien en het derde jaar lopen ze vast. Door bijvoorbeeld huiswerkbegeleiding proberen we deze stroom te keren. Dat lukt slecht. Het is een landelijk probleem. Het advies is wel goed, maar de jongeren

ontdekken de computer, krijgen een baantje, vlinders in de buik, et cetera. Hun ouders hebben te weinig vat op ze. Zo komt het dat veel Havisten afstromen. Helaas rekent de Inspectie ons daar op af."

Geboeid blijven

Hoe houd je leerlingen geboeid? Coriene Klop geeft toe dat ze hoe verder ze komt, hoe gemakkelijker ze met huiswerk omgaat. Als docenten meer eisen, werken de leerlingen wel harder voor zo'n docent. Kees Vermaat: "Ja, uit verplichting. Het geeft je het idee dat er meer controle is. Maar ook wel voor mezelf. Ik wil me goed voorbereiden op mijn examen." De leerlingen vinden plezier op school belangrijk, willen zich bezighouden met andere dingen als de leerlingenraad of de broodjesactie.

Ingrid Hardebol legt de link Havo naar mbo: "Zij hebben een perspectief op een beroep. Moeten we het onderwijs niet meer praktisch maken op de Havo?" Mw. Reijnders stipt nogmaals het zorgelijke punt aan van leerlingen die doorstromen van Havo 3 naar het mbo. Zij voert regelmatig gesprekken met leerlingen en

ouders om ze te overtuigen dat het beter is eerst de Havo af te ronden. Dhr. Gorter ziet de werkdruk als barrière om de Havo praktischer te maken: “Het is ook een tijdsinvestering. Met Atheneum 5 gaan we ieder jaar wel naar een transportbedrijf.” Verder zijn er meeloopdagen. Het blijkt alleen niet bevorderlijk dat veel ondernemers zonder diploma ver gekomen zijn, wat leerlingen niet bepaalt motiveert om de Havo af te maken.

Durven uit te dagen

De doorlopende leerlijn van middelbaar naar hoger onderwijs sluit niet goed aan. Dat geldt voor Vmbo naar mbo, maar ook voor mbo naar hbo. Het niveau dat nodig is om in te stromen, wordt niet bereikt. De discussie komt op gang dat de lerarenopleidingen te weinig contacturen hebben waardoor de

leerlingen niet uitgedaagd worden. “Ik ben ervaringsdeskundige”, zegt mw. Biesheuvel. Zij geeft les en is vierdejaars student biologie. Daarnaast is ze met aardrijkskunde begonnen. “Dat kan ik er gemakkelijk naast doen. Er zijn ook mensen die er drie dagen bij werken.” Mw. Verheij vindt meer vakinhoudelijke aandacht van belang, maar wil ook graag de goede punten uit de tweede fase behouden. “We moeten inderdaad niet doorslaan”, vindt ook Marja van Bijsterveldt. “Niet van het een naar het andere. Daarom heb ik enige tijd geleden het advies voor de tweede fase naast me neergelegd. Dat had geresulteerd in dertig keuzemodules. We moeten de tweede fase zoals het nu is, ook een kans geven zich te ontwikkelen. We moeten durven de goede dingen te behouden.”

Afsluitende hartenkreten

Dhr. Gorter: “Zet inspanningsverplichtingen voor leerlingen hoger op de agenda. Be-loon goede inspanningen van leerlingen met bijvoorbeeld een vrije dag.”

Dhr. Smit: “Jammer als een school een boete opgelegd krijgt, als een en ander gewoon niet in te vullen is.”

Dhr. Van Spelden: “Wordt de maatschappelijke stage vastgelegd in het portfolio van de leerlingen?”

Staatssecretaris: “De maatschappelijke stage telt mee met de lesuren. De scholen mogen het zelf invullen.”

Kees Vermaat: “1040 uur is veel. Ik hoor van veel leerlingen dat ze bijvoorbeeld drie ophokuren hebben. Zou de school niet een voorwaardelijke boete voor onderwijstijd kunnen krijgen? Dat ze ieder jaar beter moeten presteren?”

Staatssecretaris: “Ten eerste loopt er op dit moment een bezwaarschrift dat in behandeling is bij de beroepscommissie. Ten tweede ligt de lat niet bij 1040 uren, maar 150 uur minder. Dus we zijn scholen al tegemoet gekomen. We gaan pas geld terugvorderen bij scholen die onder de 890 onderwijsuren uitkomen. Een commissie gaat de komende zes maanden goed kijken naar de onderwijstijd. Zij zullen praten met allerlei invalshoeken en komen in december met een advies. Dan wordt bijvoorbeeld ook gekeken naar de consequenties van een lerarentekort zoals hier speelt.”

Afsluiting door algemeen directeur

“De scholen die een boete krijgen voor onderwijstijd, hebben wel wat uit te leggen. Dat heb ik u een keer horen zeggen. Wij vonden het daarom een goed idee om als stoutste jongetje van de klas u hier eens uit te nodigen om te laten zien waar wij op school mee bezig zijn. We schamen ons er absoluut niet voor, we hebben een moeilijke periode achter de rug. Ik wil ook graag beklemtonen dat op de Gomarus dertien volledige posten door overuren van het lerarencorps is ingevuld. Alleen in het belang van de school en de leerling.

Ik ben blij dat u bent gekomen en we laten u natuurlijk niet met lege handen vertrekken. We hebben een van onze leerlingen gevraagd haar werkstuk aan te bieden als cadeau. Nogmaals dank voor uw komst.”

Chris Flikweert

Cadeau Lizette van de Wetering

Lizette van de Wetering biedt de staatssecretaris een prachtig schilderij aan dat het onderwijs en de multiculturele samenleving verbeeldt. Marja van Bijsterveldt belooft dat het een mooi plaatsje op het Ministerie zal krijgen en nodigt haar uit om eens te komen kijken. In een kort gesprek informeert ze wat Lizette wil gaan doen: "Pabo! Heel goed, dus jij gaat een deel van de problemen oplossen!"

Afsluiting door de staatssecretaris

“Hartelijk dank namens het hele team. We hebben ervoor gekozen om met een breed team het land in te trekken. De komende maanden voeren we gesprekken met het veld om te ervaren wat wel werkt en wat ook niet. Wat nemen we mee naar Den Haag? Wat leeft er op de scholen? Deze ontmoetingen werken heel inspirerend. Het is goed om met ouders, leerlingen, leraren van gedachten te kunnen wisselen. Zo willen we ook aan een passende Kwaliteitsagenda werken, die herkenbaar is voor het hele schoolveld.

Ik heb een goede indruk van de Gomarus gekregen hoe u hier bezig bent. Heel interessant om een kijkje te kunnen nemen in een reformatorische zuil. Ik dank u allen voor uw gastvrijheid en wens u veel succes en liefde voor het vak.”

Staatssecretaris Marja van Bijsterveldt